

FIIA 7/2016

COMMENT

Marco Siddi
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Italia tukkanuottasilla Euroopan komission ja Saksan kanssa > Onko Matteo Renzi liittynyt EU-kriitikkojen joukkoon?

Italian talouskehityksen hidastuminen on saanut pääministeri Matteo Renzin ajamaan budjettijoustoja, joilla hän haluaa luoda kasvua ja torjua sisäpoliittisia ongelmia. Renzin käyttämä retoriikka ja Euroopan komission haluttomuus tehdä kompromisseja voivat kuitenkin johtaa huomattavaan kriisiin.

Tämän vuoden alussa Italian pääministeri Matteo Renzi syytti toistuvasti Euroopan unionia kasvua tukahduttavan talouskurin ajamisesta. Renzin syytökset olivat reaktio Euroopan komission virkamiesten lausuntoihin, joiden mukaan Italian vuodelle 2016 tekemä budjettilaki voi rikkoa EU:n sääntöjä.

Vuonna 2015 Italian budjettialijäämän arvioitiin olevan noin 2,5 prosenttia bruttokansantuotteesta, mikä ei vielä ylitä EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa sovittua kolmen prosentin rajaa. Italian julkinen velka nousi kuitenkin 132,8 prosenttiin BKT:stä, kun vakaus- ja kasvusopimuksessa ylärajaksi määritellään 60 prosenttia. Komissio tutkii parhaillaan Italian budjettilakia ja antaa kevään aikana päätöksensä. On mahdollista, että komissio vaatii Italiaa tekemään lakiin muutoksia.

Renzi pitää Brysselin kantaa kohtuuttoman tiukkana ja katsoo sen vaikuttavan haitallisesti. Hän on useissa haastatteluissa verrannut EU:n talouskuripolitiikkaa Yhdysvaltain vuoden 2008 jälkeen harjoittamaan elvytyspolitiikkaan ja todennut vain jälkimmäisen vieneen takaisin kasvu-uralle. Lisäksi Renzi on syyttänyt Euroopan komissiota kaksoisstandardeista: komissio ei ole nuhdellut Saksaa, vaikka maa on toistuvasti ylittänyt EU:n asettaman

kuuden prosentin rajan budjettiylijäämälle.

Renzin mukaan Saksa on muovannut EU:n talouspolitiikkaa omien etujensa mukaiseksi. Hän on kritisoinut liittokansleri Angela Merkeliä siitä, että tämä sopii koko unionia koskevista linjauksista suljetuissa tapaamisissa Ranskan presidentin François Hollanden kanssa eikä keskustele niistä muiden EU-johtajien kanssa.

Renzi on myös tuominut Saksan halukkuuden osallistua Nord Stream 2 -kaasuputkihankkeeseen, joka teki Saksasta venäläisen maakaasun Euroopan-viennin solmukohtan. Toisin kuin muut hankkeen kriitikot, Renzi ei ole huolestunut Saksan ja Venäjän yhteistyöstä sinänsä; itse asiassa hän haluaisi EU:n ja Italian noudattavan samanlaista politiikkaa suhteessa Venäjään.

Sen sijaan Renzi harmistui siitä, että Nord Stream -projekti nousi esiin vain muutama kuukausi sen jälkeen, kun EU-komissio oli torjunut Italian tukeman South Stream -kaasuputkihankkeen. Tuki Nord Streamille näyttäytyy näin ollen yhtenä lisäosoituksena komission kaksoisstandardeista.

Rooman ja Brysselin välinen kiistely ulottuu myös siirtolaiskysymykseen. Joulukuussa 2015 komissio ryhtyi oikeustoimiin

Italiaa, Kreikkaa ja Kroatiaa vastaan, koska maat eivät ole rekisteröineet kaikkia saapuvia turvapaikanhakijoita ja ottaneet näiltä sormenjälkiä. Sääntöjen mukaan sormenjäljet tulisi toimittaa Eurodac-tietokantaan 72 tunnin kuluessa siitä, kun henkilö on hakenut turvapaikkaa.

Renzin mukaan Italia kuitenkin on noudattanut sääntöä kuukausien ajan, kun sen sijaan Saksa ei ottanut sormenjälkiä syksyllä 2015 maahan tulleilta sadoiltatuhansilta turvapaikanhakijoita. Saksaa vastaan komissio ei kuitenkaan ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin.

Siirtolaiskysymyksessä Italiaa huolestuttaa mahdollisuus, että Pohjois- ja Keski-Euroopan maat päättäisivät sulkea siirtolaisten saapumismaat (ennen kaikkea Italian ja Kreikan) Schengen-alueen ulkopuolelle sillä perusteella, että ne eivät pysty valvomaan omia rajojaan. Italia haluaa estää tämän ja neuvotella muutoksesta Dublinin sopimukseen, joka nykyisellään määrää, että turvapaikkahakemukset on käsiteltävä siinä EU-maassa, johon hakija ensimmäisenä saapuu.

Italia haluaa EU:n huomioivan nykyistä selvemmin, että Italialle on siirtolaiskriisin ”etulinjassa” olevana maana aiheutunut ylimääräisiä kustannuksia, joita Renzi pitää perusteena joustavammalle

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

talouspolitiikalle. Tämän vuoksi Italia torjui vielä tämän vuoden alussa EU-maiden päätöksen avustaa Turkkiä kolmella miljardilla eurolla, jotta Turkki pysäyttäisi syyrialaiset pakolaiset omalle maaperälleen. Italian vastustus puolestaan aiheutti hankausta Renzin ja Merkelin välille, sillä Merkelillä on paineita hillitä Saksaan suuntautuvaa siirtolaisvirtaa.

Renzin asennoitumiseen EU:hun vaikuttaa Italian sisäpoliittinen tilanne. Hänen johtamansa Demokraattinen puolue joutuu kuluvaan vuoden aikana mittauttamaan kannatuksensa Rooman ja Milanon pormestarinvaaleissa sekä todennäköisesti pidettävässä kansanäänestyksessä koskien senaatin vallan vähentämistä.

Mielipidetiedustelujen mukaan Renzin suosio on hiipumassa: vaikka hänen puolueensa saa yhä 32–33 prosentin kannatuslukuja, kilpaileva Viiden tähden liike on lisännyt kannatustaan 25–27 prosenttiin. Vielä vuoden 2014 eurovaaleissa Demokraattinen puolue keräsi yli 40 prosentin äänisaaliin. Muukalaisvihamielinen ja EU-vastainen Pohjoisen liitto on nostanut kannatustaan 16–17 prosenttiin.

Renzin tilannetta vaikeuttaa se, että Italian jo ennestään hidastunut talouskasvu on hidastunut entistään. Vuoden 2015 viimeisellä

neljänneksellä Italian talous kasvoi vain 0,1 prosenttia. Työttömyysaste on 11,4 prosenttia, nuorisotyöttömyys peräti 36,5 prosenttia. Nämä luvut huomioiden Renzi on päättänyt vedota äänestäjiin EU-kriittisyydellä.

Italian talouskehityksen valossa Renzin vaatimukset budjettijoustoista voivat olla oikeutettuja. Renzi uskoo, ettei EU:lla ja Merkelillä ole muita vaihtoehtoja kuin tulla toimeen hänen kanssaan, sillä hänen mahdolliset kilpailijansa vaikuttavat vielä hankalammilta tapauksilta. Näin ollen Renzi kokee olevansa hyvässä asemassa ajamaan vaatimuksiaan EU-tasolla. Mutta mikäli EU-komissio ottaa asiassa tiukan linjan, Rooman ja Brysselin sanasota voi kasvaa suuren luokan kriisiksi.